

Posudek oponentky

Bakalářská práce Františky Hanouskové je v mnoha ohledech mimořádná. A to nejen svojí délkou (160 str.), ale i svojí kvalitou. Samozřejmě totiž neplatí, že čím je text delší, tím lépe. Příliš dlouhá práce totiž může signalizovat neschopnost studenta vypořádat se se zkoumaným materiálem a vystihnout jeho podstatu ve stanoveném rozsahu. To ovšem není autorčin případ. Přestože by text rozhodně zasloužil proškrtat a v empirické části restrukturovat, neboť se na mnohých místech různými slovy opakují stejná či podobná sdělení (např. kontextualizace jednotlivých aktérů, některé aktéřské výroky či autorské interpretace), není „natahován“ samoučelně. Jeho délka vychází jak z velkého množství nových hudebně-etnografických dat, které autorka vytvořila v průběhu čtyř a půl let, tak i z (na bakalářské úrovni) mimořádně detailního promýšlení a interpretování těchto dat z různých perspektiv. Oboje je rysem poctivého terénního výzkumu. Text přetížila i nezkušenost s reprezentací takového množství dat a až poněkud úzkostná potřeba vysvětlit data v co nejplastičtější komplexnosti, nespáchat hřích redukcionismu (což samozřejmě vychází i z etického závazku informantům). Přestože mi je takový přístup, v závěru korunovaný omluvou z přílišného redukcionismu (str. 146), osobně známý a sympatický, v roli oponentky jej nemohu netematizovat. Františka má káždopádně štěstí, že SHV na FHS UK nemá na rozdíl od některých jiných fakult pevně stanoven maximální rozsah bakalářské práce, a proto přesáhnutí běžného počtu stran nesnižuje známku.

Text je i přes svůj rozsah promyšleně organizován, má logickou a koherentní základní strukturu. V Úvodu je představeno téma práce, klíčový aktér (tedy hudebník Mário Bihári), následuje skvělý positioning, v němž autorka důsledně reflektuje svoji pozicionalitu, s níž do terénu vstupovala, a to i pomocí nelitostné revize svých vlastních prvních textů o Bihárim. Následuje teoreticko-metodologická část (s. 21-43), níž autorka pečlivě představuje svá teoretická východiska: etnomuzikologický koncept hudebního světa (Jurková), z něhož akcentuje vzájemně dialektický vztah mezi hudbníky a diváky (Jurkové *pas-de-deux*), a sociálně-konstruktivistické pojetí identity, v němž vychází především z Brubakera a Coopera a jejich pojmů sebepojetí a kategorizace i jejich vzájemného pnutí, resp. identifikace (Eriksen). Vhodně tematizuje také roli jednotlivce v etnomuzikologickém výzkumu (Rice). Hlavní východiska v průběhu práce doplňuje o další užitečné koncepty, např. strategický esencialismus (Spivak) či autentickou hybriditu (Markovič), pomocí nichž interpretuje některá svá data. Ta získala pomocí zúčastněných pozorování, polostrukturovaných rozhovorů a s využitím nevtíravých technik.

Na vytyčených základech jsou vystavěny následující výzkumné otázky: autorka chce popsat, analyzovat a interpretovat: 1) sebepojetí hudebníka Mária Bihářiho, vnější kategorizace jeho osoby a jejich odlišnosti a shody; 2) hudební svět Mária Bihářiho: jeho působení v Kapele Koa a Bachtale Apsa se zaměřením na to, jak je tento svět konstituován nejen hudebníky, ale také diváky; 3) strategie kapely Bachtale Apsa, které považuje za výsledek *pas-de-deux* mezi kapelou a publikem a za výsledek pnutí mezi sebepojetím a vnějšími kategorizacemi (str. 33). Takto rozvržené výzkumné otázky se odrážejí i později ve struktuře empirické části, což se mi zdá jako sice možné, ale ne úplně nejlepší

řešení, o čemž později. Kapitola o technikách konstrukce dat je vzhledem k rozsahu práce až neúměrně stručná. Autorka nás informuje, že „Výzkum v terénu probíhal přerušovaně a nárazově od konce roku 2016 do roku 2020. Během tohoto období jsem pořídila terénní zápisky z patnácti hudebních akcí, uskutečnila jsem tři polostrukturované rozhovory a také jsem pořídila mnoho poznámek v rámci neformálních setkání s Máriem a v rámci neformálních rozhovorů.“ (str. 39) O stranu výše autorka tvrdí, že primárním zdrojem dat byla zúčastněná pozorování a přidružené neformální rozhovory. Uvádí rovněž legitimní důvody, proč měly nahrávané formální rozhovory v její metodologii mnohem méně významnou roli. Také se zamýšlí na strategiemi reprezentace etnografických a etnomuzikologických dat a akcentuje strategii biografického psaní v etnomuzikologii. Zároveň deklaruje svoji snahu experimentovat s etnografickým psaním. Zde ještě poznámka na okraj: kapitola o analýze správně zdůrazňuje induktivní přístup, ovšem popsany postup kódování textů jako jednoznačně induktivní nevyplývá. Kódování samozřejmě může být v určité fázi kvalitativního výzkumu i deduktivní, ale přísně vzato by bylo vhodné zvolený postup reflektovat.

V empirické části si pak čtenář, povzbuzen chutí na hudební etnografii, musí počkat na etnografickou momentku až do strany 97 v kapitole 3.2.2. Tím, že autorka následovala pořadí svých výzkumných otázek i během psaní, způsobilo, že se nejdříve zabývala sebepojetím klíčového aktéra, a to především pomocí dat z nahrávaných rozhovorů, které ovšem nebyly tím zásadním pilířem její práce. A proto jsou data z terénních poznámek z patnácti hudebních akcí jakoby upozaděná. To ovšem stěžuje i samotné psaní. Jedna zhuštěná terénní momentka vydá často za mnoho vysvětlujících přípravných pasáží. Každopádně autorka v celé empirické části argumentuje pečlivě a jasně a opírá se přitom o hojné příklady z vytvořených dat. Její interpretace jsou nejen validní, ale i neotřelé a intelektuálně angažující. Jediné, co mi při čtení opravdu vadilo, bylo vizuální i formulační neodlišování terénních popisů. Příklady či viněty z terénu jsou často jakoby „naházeny“ za sebou v souboru tří až čtyř, a to bez jakéhokoli úvodu či přechodu, nejsou odlišeny uvozovkami, jiným fontem či velikostí. Na konci odstavce je alespoň vždy uveden zdroj terénních dat (datum, místo apod.). Teprve poté jsou kusy interpretovány. Tento „experimentální přístup“ bych příště doporučila přehodnotit. Navíc kontrastuje s citacemi z rozhovorů, které jsou naopak až nadbytečně odlišovány uvozovkami i kurzívou. Kromě této malé vady na kráse však autorka správným způsobem parafrázuje i cituje, a to jak ze svých primárních dat, tak z odborné literatury. V závěru přichází skvělé shrnutí.

Mimořádně bohatý seznam literatury, složený převážně ze zahraničních odborných titulů) je zpracován výborně, až na drobné výjimky. Co však postrádám, je seznam primárních zdrojů, tedy terénních pozorování a rozhovorů. Po formální stránce je i jinak práce v pořádku, obsahuje všechny požadované náležitosti. Jazykových chyb a překlepů jsem našla minimálně. Z celé práce je patrné, že autorka do ní investovala mimořádné úsilí a čas. Vytvořila text, který jako celek vzbuzuje obdiv.

Závěrem: Předkládaná bakalářská práce Františky Hanouskové po obsahové i formální stránce rozhodně splňuje a v mnohém naopak přesahuje standardní nároky kladené na kvalifikační práce tohoto typu. Navrhuji hodnotit práci jako výbornou.

V Praze, 31. 8. 2021

Mgr. Veronika Seidlová, Ph.D.